

Motion till riksdagen

1988/89: Ub808

av Sylvia Pettersson m. fl. (s)

Jämställdhetsfrågor i skolan

Jämställdhet innebär bl.a. att kvinnor och män får möjlighet att utveckla sina resurser på lika villkor samt att såväl mäns som kvinnors specifika erfarenheter tas tillvara på livets alla områden.

Traditioner och vanor grundläggs tidigt och det är därför viktigt med ett aktivt jämställdhetsarbete redan i förskolan och skolan.

Uttalade krav på att arbeta för jämställdhet ställdes på skolorna redan i läroplanen för grundskolan från 1969 och i Lgr 80 stärktes jämställdhetsfrågornas ställning.

Skolan skulle därför nu kunna vara den plats där grunden för ett jämställt samhälle läggs.

En sådan grund läggs emellertid inte i en skola där alla – såväl lärare som elever – tror att pojkar är mer begåvade än flickor.

Den sammantagna bilden av lärares relationer till elever av olika kön tyder på att flickorna på sin lydnad och konformitet tjänar några positiva omdömen, men får betala med att bli bortglömda, att inte existera som individer i lärarens medvetande. Vad pojkarna vinner eller förlorar är mer än för flickorna beroende av deras egna handlingar. Under skoltiden förstärks också de tendenser som är till fördel för pojkguppen.

Så skrev docent Inga Wernersson redan 1977. Senare gjorda undersökningar (bl.a. vid Umeå universitet 1988) visar att den bilden tyvärr inte förbättrats märkbart.

En bidragande orsak härtill är troligen att det fortfarande finns stora brister i utbildningen av både lärare och annan skolpersonal när det gäller könsroller och jämställdhet. Fortfarande är det så att det huvudsakligen beror på enskilda lärares intresse och engagemang, om och hur könsroller och jämställdhet tas upp i lärarutbildningen. På det sättet utbildas lärare inte till att bli kompetenta att påverka eleverna i riktning mot jämställdhet, som avsikten är med läroplanens starka markeringar av skolans ansvar på området.

Vi tror inte att det är tillfyllest att jämställdhetsfrågorna integreras i olika kursavsnitt, ej heller att man kan räkna med att "de kommer in på ett naturligt sätt" i utbildningen. Enligt vår uppfattning krävs det tvärtom en planerad och systematisk utbildning på detta område och troligen skulle jämställdheten bäst befrämjas av att frågor om könsroller och jämställdhet i all lärarutbildning blev obligatorisk, dvs ges plats och poäng.

Lika viktigt som att förbättra lärarnas grundutbildning är det att se till att den fortbildning som ges till lärare och all annan skolpersonal kommer att

omfatta även jämställdhetsfrågor. Fortbildningsnämnderna kan därvid fylla en viktig funktion genom att se över utbudet av fortbildning och bevaka att skolstyrelserna lever upp till målsättningen att skolan ska befärja jämställdheten.

I syfte att åstadkomma en breddad och fördjupad kompetens hos lärarna och för att få ett snabbare genomslag av de kvalitetshöjande effekter som ligger i den nya lärarutbildningen har riksdagen lagt fast ett tioårigt program för lärarfortbildningen i grundskolan. Därvid prioriteras bl.a. "fortbildning för att utveckla den allmänna och specialpedagogiska kompetensen hos alla lärare". I årets budgetproposition bil. 10 sägs att de prioriterade fortbildningsområdena bör tillgodoses före andra behov som föreligger.

Vi utgår från att man trots detta uttalande räknat med att få plats med jämställdhetsfrågorna och att de ska bli en del av den nu planerade lärarfortbildningen – särskilt som de utan tvivel skulle medverka till att "utveckla lärarkompetensen".

Ett hinder för att uppnå jämställdhet är slentrianmässiga föreställningar om att det skulle finnas stora och avgörande skillnader mellan vad kvinnor och män är intresserade av liksom mellan vad pojkar och flickor skulle kunna lära sig. Fördomar av det här slaget finns överallt i samhället, således även i skolan.

Både svenska och utländska undersökningar visar att lärare behandlar pojkar och flickor olika. Ofta sker detta omedvetet och skillnaderna kan visa sig mycket stora mellan vad lärare tror att de gör och vad de verkligen gör.

En engelsk skolforskare, Dale Spender, har undersökt lärares föreställningar om pojkars och flickors lämplighet för olika yrken samt deras skolprestationer.

I undersökningen fick lärarna bl.a. rätta och betygsätta uppsatser och matematikprov. En uppsättning prov med likadana uppgifter delades i två grupper – en med flicknamn och en med pojknamn. Genomgående blev pojkarna mer positivt bedömda och samma uppgift bedömdes helt olika beroende på om man trodde att upphovsmannen var flicka eller pojke. Det som hos pojkar bedömdes vara tecken på kreativitet, divergent tänkande, personlig stil bedömdes hos flickor som slarv, felaktigheter och brister.

Kunskapen om att det förhåller sig på det här sättet har funnits både här hemma och utomlands i flera år. Däremot är det sämre ställt med kunskaper om vilka metoder vi skulle kunna använda för att komma tillrätta med problemen.

En prioritering av forskningen om undervisningssituationen i klassrummen utifrån jämställdhetssynpunkt behövs därför enligt vår uppfattning.

Hemställen

Med hänvisning till det ovan anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att utbildning om könsroller och jämställdhet ska vara obligatorisk i all grundutbildning för lärare,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av jämställdhetsfrågorna i fortbildning av all personal i skolan,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om jämställdhetsfrågornas plats i den nu planerade tioåriga lärarfortbildningen,

Mot. 1988/89
Ub808

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av att prioritera forskning om undervisningssituationen i klassrummen utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Stockholm den 19 januari 1989

Sylvia Pettersson (s)

Catarina Rönnung (s)

Torsten Karlsson (s)

Gunnar Thollander (s)

Sture Thun (s)